

การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดจังหวัดชลบุรี

นางกุหลาบ สำราญสุข

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาด้านหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาศึกษาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

กันยายน 2538

ISBN

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สดภาพร ลิขณียนาวิน)
..... กรรมการ
(อาจารย์อภิรัตน์ อุดมมณีสวัสดิ์หน้า)
..... กรรมการ
(อาจารย์ศุภรางค์ อินทรารุณ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สดภาพร ลิขณียนาวิน)
..... กรรมการ
(อาจารย์อภิรัตน์ อุดมมณีสวัสดิ์หน้า)
..... กรรมการ
(อาจารย์ศุภรางค์ อินทรารุณ)
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์อารีลักษณ์ ทิสาพงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมคิด บุญเรือง)

วันที่ 18 เดือน กันยายน พ.ศ. 2538

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยภาระให้คำปรึกษา การแนะแนวทางที่ถูกต้อง และการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ลักษณ์ยนาวัน ประธานกรรมการ อาจารย์อภิรัตน์ อุดมมณีสุวัฒน์ อาจารย์ศุภรางค์ อินทรารุณ ที่ได้กรุณาแนะนำให้คำปรึกษาด้วยดีตลอดระยะเวลาในการดำเนินงาน อันเป็นสิ่งที่ผู้ทำวิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง และกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา และความถูกต้องในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณท่านและผู้บอกภาษาทุกท่านที่เป็นกลุ่มผู้บอกภาษาที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพพรรณ อินทนิล ที่ได้กรุณาตรวจสอบรูปแบบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคน ตลอดจนทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

กุหลาบ สำราญสุข

ปริญญาโทชั้นปีที่ ๒ ได้รับทุนอุดหนุนจาก

กองทุนธนาคารกสิกรไทย

ผู้ทำวิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี
ชื่อ นางกุหลาบ สาราณสุข
สาขาวิชา ภาษาไทย
ภาควิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา 2538

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายคือ จะศึกษาระบบวรรณยุกต์และลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี เพื่อพิจารณาว่าจะสามารถแบ่งภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีออกเป็นภาษาถิ่นย่อยได้หรือไม่ การศึกษาดังนี้ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ในระดับคำเพียงอย่างเดียว ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการบันทึกเสียงของผู้บอกภาษาที่คัดเลือกจากจุดเก็บข้อมูล 18 จุด รวมทั้งสิ้น 36 คน ผู้วิจัยวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์จากเสียงพูดของผู้บอกภาษาในจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุด แล้วนำผลการวิเคราะห์ของทุกจุดมาเปรียบเทียบกัน

ผลการวิจัยปรากฏว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาที่พูดที่จุดเก็บข้อมูลต่าง ๆ เหมือนกัน คือมีวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง การกระจายของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ก็เหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถนำการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขตภาษาถิ่นย่อยได้

อย่างไรก็ตาม หลังจากการวิเคราะห์โดยละเอียดแล้ว ปรากฏว่า ลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเก็บข้อมูลแต่ละกลุ่มแตกต่างกันจากกลุ่มอื่น ๆ อย่างชัดเจน จึงสรุปผลการวิจัยได้ว่า ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีสามารถแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ โดยใช้ลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ญ

บทที่

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของงานวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
คำถามในการศึกษาค้นคว้า.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาตระกูลไท.....	11
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นกลาง.....	15
เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นเหนือ.....	24

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นตะวันออก

เฉียงเหนือ..... 25

เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นใต้..... 25

3 การดำเนินการวิจัย 27

    วิธีดำเนินการวิจัย 27

    วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล..... 30

    วิธีการทางภาษาศาสตร์ในการศึกษาเสียงวรรณยุกต์..... 30

    ระบบวรรณยุกต์ดั้งเดิมของภาษาตระกูลไท..... 31

    กล่องวรรณยุกต์..... 37

    วิธีการใช้กล่องวรรณยุกต์เพื่อศึกษาระบบวรรณยุกต์..... 39

    การวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์..... 43

    สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์..... 44

4 ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี..... 47

    วรรณยุกต์และสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัด
    ชลบุรี..... 47

    การเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัด
    ชลบุรี..... 64

5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ..... 72

    สรุปและอภิปรายผลการวิจัย..... 72

    ข้อสังเกต..... 83

    ข้อเสนอแนะ..... 85

บรรณานุกรม..... 86

บทที่

หน้า

ภาคผนวก..... 90

ประวัติย่อของผู้ทำวิจัย..... 101

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ดัดแปลงจากวิลเลียม เจ. เกดเน่.	33
2	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปและเสียงวรรณยุกต์ของ คำศัพท์.....	34
3	ตารางแสดงคำศัพท์ที่มีรูปพยัญชนะต้นแตกต่างกัน.....	36
4	ตารางแสดงคำศัพท์สำหรับทดสอบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาถิ่น ตระกูลไท ซึ่งเรียกว่ากลองวรรณยุกต์.....	38
5	ตัวอย่างการแยกเสียงวรรณยุกต์และการเรียงลำดับหน่วยเสียง วรรณยุกต์ในภาษาไทยกรุงเทพฯ.....	41
6	ตารางแสดงการเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่น จังหวัดชลบุรี.....	70
7	ตารางเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี กลุ่ม 1 (กลุ่ม ก) กับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ.....	75
8	ตารางเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี กลุ่ม 2 (กลุ่ม ข ค และ ง) กับภาษาระยอง.....	80
9	ตารางเปรียบเทียบสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัด ชลบุรีกลุ่ม 1 (กลุ่ม ก) กับภาษาไทยถิ่นกรุงเทพฯ และ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีกลุ่ม 2 (กลุ่ม ข ค และ ง) กับภาษาระยอง.....	81

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุดในจังหวัดชลบุรี.....	8
2 สัทลักษณะของวรรณยุกต์สามัญ (กลาง-ระดับ หรือ 3-3) เช่น ในคำว่า กิน.....	10
3 แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาถิ่นตระกูลไทในประเทศไทย	12
4 เส้นแสดงสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ต่าง ๆ ในภาษาไทย กรุงเทพฯ.....	45
5 เสียงวรรณยุกต์พิสัยแคบ.....	46
6 เสียงวรรณยุกต์พิสัยกว้าง.....	46
7 ภาพแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในกลุ่ม ก.....	48
8 ภาพแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในกลุ่ม ข.....	51
9 ภาพแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในกลุ่ม ค.....	55
10 ภาพแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในกลุ่ม ง.....	58
11 ภาพแสดงสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในกลุ่ม จ.....	61
12 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ การแยกเสียง วรรณยุกต์ และแสดงรูปแปรของหน่วยเสียงวรรณยุกต์....	64
13 แผนภูมิการเปรียบเทียบสัทลักษณะของภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี ทั้ง 5 กลุ่ม.....	67
14 แสดงสัทลักษณะของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ และการแยกเสียง วรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี ทั้ง 4 กลุ่ม.....	69
15 ภาพแสดงพื้นที่การกระจายของภาษาถิ่นย่อยกลุ่ม 1 (กลุ่ม ก).	73
16 ภาพแสดงพื้นที่การกระจายของภาษาถิ่นย่อยกลุ่ม 2 (กลุ่ม ข ค และ ง).....	76

17 แผนที่แสดงกลุ่มภาษาไทยถิ่นย่อยจังหวัดชลบุรีทั้งหมด (กลุ่ม ก
ข ค และ ง) 82

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University